

Arbeidsdepartementet
PB 8019
0030 Oslo

8. desember .2015

Vår ref: H.Bjørge/ E. Hagelien

Høring om endringer i forskrift om HMS-kort for bygge- og anleggsplasser m.v.

Det vises til regjeringens forslag om å skjerpe reglene for HMS-kort på byggeplasser. Departementet foreslår blant annet endringer for opphold på bygg/anleggsplasser, hvilket innebærer at personell ikke kan være på stedet uten utstedt HMS-kort. Forslaget forstås slik at kravet gjelder fra dag en og dagens unntaksløsninger skal falle bort. For renholdsvirksomhet er det ikke foreslått tilsvarende endringer.

NHO Service arbeider målrettet for at seriøse bedrifter skal utsettes for minst mulig konkurranse fra de som systematisk ikke følger lover og regler. I den anledning er det et hovedanliggende for NHO Service å øke oppmerksomheten på utfordringer som seriøse bedrifter møter fra undergravende konkurranse.

NHO Service vil primært vurdere forslagene ut fra konsekvenser for bemanningsbedrifter, renholdsbedrifter og om tiltaket har de samfunnsmessige gevinstene som tiltenkt.

NHO Service er i utgangspunktet positiv til å styrke kontrollmulighetene og sanntidskontroll på HMS-kortet. Avviklingen av dagens unntaksløsninger, må imidlertid vente til den totale saksbehandlingstiden for D-nummer og HMS-kort er vesentlig redusert. I motsatt fall, kan forslaget innebære at EØS-borgere må oppholde seg i Norge enda lengre tid uten lovlig arbeid og dermed lettere bli rekruttert til svart arbeid.

Oversikt over dagens praksis knyttet til utstedelse av D-nummer og frem til utstedelse av HMS-kort fremgår av side 2. Forslag til løsninger som kan kutte saksbehandlingstiden fremgår av side 3 og utover.

Våre hovedsynspunkter:

- Arbeidet for et seriøst arbeidsliv er viktig og HMS-kort forblir et viktig virkemiddel både innen renhold og bygge- og anleggsbransjen.
- Departementets forslag vedrørende HMS-kort i renholdsbransjen støttes, herunder at eget HMS-kort for anleggsrenhold faller bort.
- Når det gjelder departementets forslag om å kreve HMS-kort fra dag en på byggeplasser og samtidig oppheve unntakene, vil man med dagens system kunne få betydelig svekket tilgang på personell og fleksibilitet innen bygg og anlegg.
- Forslaget, uten forkortet total saksbehandlingstid, innebærer at EØS-personell i praksis må oppholde seg i enda lengre tid i Norge uten inntekt. Det vil kunne styrke nettverket til useriøse aktører.

- Reglene om søknad om skattekort og D-nummer må først endres slik at arbeidsgiver kan søke på vegne av ansatte.
- Tiden det tar å utstede HMS-kort må i sin helhet forkortes.
- Om det ikke er mulig å forkorte saksbehandlingstid betydelig må man holde fast ved dagens system med bruk av kvittering for søknad i starten – gjerne elektronisk lesbar med mulighet for sanntidskontroll.

Generelt

NHO Service forstår at forslagene er ment å styrke arbeidet mot svart arbeid og lignende. Likevel vil NHO Service som nevnt innledningsvis advare mot viktige praktiske konsekvenser av forslaget knyttet til HMS-kort fra dag en og fjerning av unntakene på samme tid.

NHO Service er videre betenkt over konsekvensene forslaget vil kunne ha i en lovlig og normal bedriftshverdag hvor HMS kort ikke kan fremskaffes raskt nok.

Hovedregelen er at det er legitime grunner bak når kort trengs på kort varsel. Det kan være sykdom og vikariat, kort som mistes, plutselig endring i oppdragsmengde osv.

For den enkelte bedrift vil det være kostbart hver dag en ansatt ikke kan benyttes eller at man ikke kan løse oppdraget med rett antall kvalifisert personell. Det vil også føre til høyere priser og mindre fleksibilitet, uten at samfunnet får noe igjen for det. I denne sammenheng vises det til kapitlet om økonomiske konsekvenser av forslaget. Det er etter vår oppfatning ikke rett av departementet å anta at forslaget med HMS-kort fra dag en ikke har merkbare økonomiske konsekvenser.

Rent samfunnsmessig er det også nærliggende å anta at det er vanskeligere å få folk ut av kriminelt eller useriøst nettverk dersom EØS- borgere uten nettverk i Norge, som følge av forslaget, må oppholde seg i Norge i enda lengre tid før de mottar HMS-kort og kan påbegynne sitt egentlige arbeide. I tillegg pekes det også på situasjonen med asylsøkere som innebærer at det allerede er et press på anstendige bo-muligheter etc. for personer uten inntekt.

Forslaget faller forskjellig ut for næringsvirksomhetene renhold og bemanning. Vårt hørings svar vil derfor primært fokusere på lovlig bemanningsvirksomhet og hvordan man på en konstruktiv måte kan sikre seriøsitet innen bygg og anlegg samtidig som man sikrer tilgang på personell og nødvendig fleksibilitet.

1. Renhold

NHO Service mener at det er riktig å avvente en ordning med HMS-kort fra dag en for renhold. Erfaringene fra godkjennelsesordningen må vurderes først. Man kan imidlertid ikke utelukke skjerpene tiltak, når produksjonen av kort skjer raskere og at man har mer effektive løsninger i de tilfellene hvor bedriftene legitimt står uten kort. Som f.eks. i de tilfeller som er nevnt ovenfor.

Det er videre unødvendig å opprettholde to systemer for renholdsbedrifter på byggeplasser. NHO støtter derfor avvikling av bygge-kort HMS for offentlige godkjente renholdsvirksomheter.

2. Bemanningsvirksomheter som leverer til bygg- og anleggsbransjen

Det advares mot å innføre HMS-kort fra dag en, dersom man ikke oppnår en vesentlig reduksjon i søknadsprosessen for D-nummer (EØS-arbeidere) slik at det ikke tar lenger tid enn i dag å motta kortet.

Nedenfor følger en beskrivelse av forholdene i dag, praktiske og økonomiske konsekvenser og forslag til endringer.

Beskrivelse av forholdene i dag:

En utenlandsk medarbeider i Norge får først få D-nummer, noe som tar fra 1-4 uker. Videre kreves det at D-nummer skal ligge i AA-registeret før bedriften kan søke om kort. Selve søkeprosessen hos kortutsteder med postgang er estimert til 10 dager, men vi opplever ofte at dette tar lenger tid. Ved krav om HMS-kort for tilgang til byggeplass vil det ta minst 1 mnd. før man kan jobbe på byggeplassen.

Her er en skisse (best case scenario) over dagens prosess for utenlandske medarbeidere:

- Dag 1: Prosesen starter.
- Dag 1: Ansatte møter opp på et skattekontor for å søke om skattekort (D-nummer).
- Dag 14: Skattekort og D-nummer sendes fra Skatteetaten i posten til den ansatte.
- Dag 16: Skattekort og D-nummer mottas av den ansatte.
- Dag 16: Den ansatte avleverer dette til arbeidsgiver.
- Dag 17: Innsending av A-melding fra arbeidsgiver med korrekt arbeidsforhold for den ansatte.
- Dag 19: A-meldingen er mottatt og oppdatert i NAV AA-registeret.
- Dag 21: Opplysningene om arbeidsforholdet er overført fra NAV AA-registeret til utsteder av HMS-kort.
- Dag 21: Søknad om HMS-kort fra arbeidsgivers side kan tidligst effektueres.
- Dag 23: HMS-kort genereres og sendes til arbeidsgiver gjennom Posten.
- Dag 25: HMS-kort mottas av arbeidsgiver og overleveres den ansatte.
- Dag 26: Første arbeidsdag.
- Dag 26: Prosessen slutført.

Det presiseres at skissen ikke tar hensyn til f.eks. helger, og at den reelle ventetiden er på mer enn 1 måned.

Vi opplever at søkeprosessen for ID-kort er byråkratisk og lang fra det legges inn informasjon i søkeportalen. Her får vi opplyst fra virksomheter at det tar 10 dager, men opplever ofte at det faktisk kan ta lenger tid pga. ulike omstendigheter som vedlikehold av register hos AA-ordningen (1-3 virkedager hver måned) og oppsamling av utsendelse av kort pr. post hos kortutsteder. Det er ikke uvanlig at bedrifter mottar mange HMS-kort samme dag i posten, hvor kortene var produsert på ulike tidspunkt.

Det ligger i systemet at søknad om D-nummer må gjøres ved personlig oppmøte av arbeidstakeren. Dette innebærer at en arbeidstaker som kommer fra et annet EU/EØS-land må befinne seg uvirksom i Norge, uten å ha mulighet til å tjene til

livsopphold, i minst en måned. Her er det en risiko for at noen blir fristet til å oppsøke det svarte arbeidsmarkedet i ventetiden før man får HMS-kort.

Som man ser av skissen ovenfor, fremgår det at ca. halvparten av ventetiden gjelder perioden mellom oppmøtet for å søke skattekort/D-nummer og utstedelse av dette.

Praktiske og økonomiske konsekvenser av forslaget

Dersom forslaget settes ut i livet uten at man samtidig gjør grep som senker saksbehandlingstiden betraktelig vil dette bety vanskelig tilgang på kvalifisert arbeidskraft innen bygg- og anleggsbransjen. Tilsvarende at slitasjen blir større på kvalifisert personell i perioder med høyt press på typer bestemte arbeidskraft.

Konsekvensen er også lavere fleksibilitet og omstillingskraft når man trenger hjelp på kort varsel. Dette vil selvsagt også gjelde for bygg- og anleggsbransjen selv når de ansetter fast eller midlertidig direkte i bedrift. Praksisplasser fra NAV vil også måtte planlegges lang tid før oppstart. Dette vil utelukke mange EU/EØS borgere fra mange i bygg og anleggsbransjen, da få kan betale for en måned lønn uten at personen kan settes i jobb.

Vi er videre usikker på hvordan man tenker seg rutiner rundt fornyelse av kort. Vi kan ikke se ut av forslaget hvordan en ser for seg å håndtere dette. En effektiv håndtering av dette er viktig for så vel bygge- og anleggsbransjen og bemanningsbransjen.

Forslag til endringer

For at det skal kunne hentes positive effekter ut av et krav om HMS-kort og muligheter for sanntidskontroll på arbeidsplassen er det derfor nødvendig å gjøre flere endringer av dagens system.

Halvparten av ventetiden knytter seg som kjent til søknaden om skattekort og D-nummer med personlig fremmøte og identitetskontroll. Vi ber om at det åpnes for at en arbeidsgiver kan levere inn søknad på vegne av den ansatte. Dette kan f.eks. gjøres via Altinn som arbeidsgiver for å bekrefte arbeidsgivers identitet, sammen med opplastet signert fullmakt og ID papirer fra medarbeider. Konsekvensen av at arbeidstakeren ikke trenger å møte opp ved søknadstidspunktet er at man halverer tiden hvor hun/han må gå uvirksom og ikke kan tjene penger til livsopphold. Vi ser at identitets- og legitimasjonskontrollen da ikke kan skje ved søknadsinnlevering, men ser at dette kan løses ved at denne kontroll foretas ved utstedelsestidspunktet for skattekort hvor det allerede er krav om personlig fremmøte. Dette vil dermed ikke gi økt grad av administrasjon eller belastning på skatteetaten. Det vil da heller ikke være behov for postgang for skattekortet for den ansattes skattekort ettersom den kan overleveres personlig etter at identitets- og legitimasjonskontroll er gjennomført.

En mulig innvending mot ovennevnte forslag kan være at det skapes en risiko for at det utstedes noen skattekort/D-nummer for ansatte som ikke kommer til Norge likevel. Til dette vil vi bemerke at det etter vårt forslag vil pålegges arbeidsgiver å innhente all nødvendig informasjon omkring søknad for skattekort/D-nummer, samt

all oppfølging omkring søknaden. Det vil ikke være i arbeidsgivers interesse å legge arbeid i en slik saksbehandlingsprosess ved å sende inn søknader for ansatte hvor arbeidsgiver ikke er sikker på at vedkommende faktisk vil komme til landet. Antallet søknader som ikke resulterer i et korrekt avhentet skattekort, med identitets- og legitimasjonskontroll, ansees derfor som svært lavt.

Foreslått prosess:

- Dag – 14: Arbeidsgiver søker om skattekort/D-nummer på vegne av den ansatte
- Dag 1: Den ansatte møter opp på skattekontoret for å hente skattekortet. Identitets- og legitimasjonskontroll utføres.
- Dag 1: Skattekort og D-nummer mottas av den ansatte.
- Dag 1: Den ansatte overleverer D-nummer til arbeidsgiver.
- Dag 2: Innsending av A-melding fra arbeidsgiver med korrekt arbeidsforhold for den ansatte.
- Dag 4: A-meldingen er mottatt og oppdatert i NAV AA-registeret.
- Dag 6: Opplysningene om arbeidsforholdet er overført fra NAV AA-registeret til utsteder av HMS-kort.
- Dag 6: Søknad om HMS-kort fra arbeidsgivers side kan tidligst effektueres.
- Dag 8: HMS-kort genereres og sendes til arbeidsgiver gjennom Posten.
- Dag 10: HMS-kort mottas av arbeidsgiver og overleveres den ansatte.
- Dag 11: Første arbeidsdag.
- Dag 11: Prosessen slutført.

I ovennevnte prosess legges det til grunn at det foretas en effektivisering av prosessen rundt utstedelse av kort. Det bør være unødvendig å vente i flere dager fra registrering i AA-registeret til man kan starte registrering på byggekort.no. I prosessbeskrivelsen legges det til grunn 4 dager fra overføring av opplysninger til HMS kort er mottatt, men vi er kjent med at det ofte tar lenger tid i praksis. Her er således en del å hente ved å forkorte behandlingstid hos Oberthur Technologies Norge. Hva om man åpner for at virksomheter kan skrive ut kortene selv, koblet til en database som er oppdatert i realtime?

En annen type løsning som ytterligere vil kunne gjøre systemet mer effektivt er om man i stedet for å stille krav til ferdig utstedt HMS-kort ved fremmøte holdt fast ved dagens system hvor kvittering for søknad kan fremvises, men at men ved en elektronisk lesbar løsning, gjerne en strekkode på kvittering, vil kunne få tilgang på innlevert dokumentasjon ved sanntidskontroll.

3. Konklusjon

Vi er positive til tiltak som kan bidra til et seriøst arbeidsliv og støtter departementets forslag når det gjelder HMS-kort for renholdsbransjen.

Krav om HMS-kort fra dag en innen bygg- og anlegg kan bare aksepteres når ventetid for utstedelse av kort for personell fra EU/EØS-området er betydelig forkortet i forhold til i dag.

NHO Service ber i sakens anledning om et møte med departementet for å drøfte ulike sider ved forslagene og utdype eventuelle konsekvenser for markedet.

Med vennlig hilsen

NHO Service

Henrik Bjørge

Spesialrådgiver offentlig marked/
adv.flm